

Predmet C-819/21

**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda**

Datum podnošenja:

30. prosinca 2021.

Sud koji je uputio zahtjev:

Landgericht Aachen (Njemačka)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

6. prosinca 2021.

Podnositelj zahtjeva:

Staatsanwaltschaft Aachen

Predmet glavnog postupka

Priznavanje i izvršenje stranih presuda u kaznenim predmetima – Okvirna odluka 2008/909/PUP – Pravo na pošteno suđenje – Država članica za čiji pravosudni sustav sud države članice izvršenja smatra da više nije u skladu s načelom vladavine prava – Mogućnost suda države članice izvršenja da odbije izvršenje strane presude

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje prava Unije, članak 267. UFEU-a

Prethodna pitanja

1. Može li sud države članice izvršenja koji odlučuje o proglašenju izvršivosti, pozivajući se na članak 3. stavak 4. Okvirne odluke Vijeća 2008/909/PUP od 27. studenoga 2008. u vezi s člankom 47. drugim stavkom Povelje Europske unije o temeljnim pravima, odbiti, u skladu s člankom 8. Okvirne odluke Vijeća 2008/909/PUP od 27. studenoga 2008., priznavanje presude donesene u drugoj državi članici i izvršenje sankcije koja je izrečena tom presudom ako postoje razlozi koji upućuju na to da su okolnosti u toj državi članici u trenutku donošenja odluke koju treba izvršiti odnosno naknadnih

odluka koje se odnose na prvonavedenu odluku nespojive s temeljnim pravom na pošteno suđenje jer sam pravosudni sustav u toj državi članici više nije u skladu s načelom vladavine prava zajamčenim člankom 2. UEU-a?

2. Može li sud države članice izvršenja koji odlučuje o proglašenju izvršivosti, pozivajući se na članak 3. stavak 4. Okvirne odluke Vijeća 2008/909/PUP od 27. studenoga 2008. u vezi s načelom vladavine prava zajamčenim člankom 2. UEU-a, odbiti, u skladu s člankom 8. Okvirne odluke Vijeća 2008/909/PUP od 27. studenoga 2008., priznavanje presude donesene u drugoj državi članici i izvršenje sankcije koja je izrečena tom presudom ako postoje razlozi koji upućuju na to da pravosudni sustav u toj državi članici u trenutku odlučivanja o proglašenju izvršivosti više nije u skladu s načelom vladavine prava zajamčenim člankom 2. UEU-a?

3. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje:

treba li, prije nego što se priznavanje presude koju je donio sud druge države članice i izvršenje sankcije koja je izrečena tom presudom odbiju uz pozivanje na članak 3. stavak 4. Okvirne odluke Vijeća 2008/909/PUP od 27. studenoga 2008. u vezi s člankom 47. drugim stavkom Povelje Europske unije o temeljnim pravima zato što postoje razlozi koji upućuju na to da su okolnosti u toj državi članici nespojive s temeljnim pravom na pošteno suđenje jer sam pravosudni sustav u toj državi članici više nije u skladu s načelom vladavine prava, provjeriti jesu li okolnosti nespojive s temeljnim pravom na pošteno suđenje u predmetnom postupku konkretno negativno utjecale na osuđenika ili osuđenike?

4. Ako se niječno odgovori na prvo i/ili drugo pitanje, i to na način da za odlučivanje o tome jesu li okolnosti u određenoj državi članici nespojive s temeljnim pravom na pošteno suđenje jer sam pravosudni sustav u toj državi članici više nije u skladu s načelom vladavine prava nisu nadležni sudovi država članica, nego Sud Europske unije:

je li pravosudni sustav u Republici Poljskoj 7. kolovoza 2018. i/ili 16. srpnja 2019. bio odnosno je li pravosudni sustav u Republici Poljskoj trenutačno u skladu s načelom vladavine prava iz članka 2. UEU-a?

Navedene odredbe prava Unije

Povelja Europske unije o temeljnim pravima, članak 47. prvi stavak

Okvirna odluka Vijeća 2008/909/PUP od 27. studenoga 2008. o primjeni načela uzajamnog priznavanja presuda u kaznenim predmetima kojima se izriču kazne zatvora ili mjere koje uključuju oduzimanje slobode s ciljem njihova izvršenja u Europskoj uniji (SL 2008., L 327, str. 27.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 111.)

Okvirna odluka Vijeća 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002. o Europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica (SL 2002., L 190, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 83. i ispravak SL 2013., L 222, str. 14.)

Navedene nacionalne odredbe

Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (IRG) (Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima), osobito članak 73. druga rečenica koji odgovara članku 3. stavku 4. Okvirne odluke 2008/909.

Sažet prikaz činjenica i postupka

- 1 Poljski državljani M. D. ima uobičajeno boravište u Njemačkoj. Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże (Općinski sud u Szczecinu – Prawobrzeże, Poljska) osudio je M. D.-a 7. kolovoza 2018. na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci, pri čemu je izvršenje kazne zatvora zamijenjeno uvjetnom osudom. M. D. nije bio prisutan na suđenju 7. kolovoza 2018. U skladu s informacijama Sada Okregowy Szczecin (Okružni sud u Szczecinu, Poljska), M. D.-u je poziv na suđenje 7. kolovoza 2018. poslan na adresu u Pyrzycu (Poljska) koju je naveo u istražnom postupku.
- 2 Kaznena djela na kojima se temeljila osuđujuća presuda i koja su počinjena u razdoblju između ožujka 2009. do 31. srpnja 2009. kažnjiva su na temelju njemačkog Strafgesetzbucha (Kazneni zakonik, u daljnjem tekstu: StGB) kao pronevjera i krivotvorenje isprava u skladu s člankom 246. stavkom 1. i člankom 267. StGB-a.
- 3 Rješenjem od 16. srpnja 2019. Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże (Općinski sud u Szczecinu – Prawobrzeże) opozvao je uvjetnu osudu i naredio je izvršenje kazne zatvora.
- 4 Generalstaatsanwaltschaft Köln (Glavno državno odvjetništvo u Kölnu, Njemačka) odlučio je 17. prosinca 2020. da unatoč europskom uhidbenom nalogu koji je 13. kolovoza 2020. izdao Sąd Okregowy Szczecin (Okružni sud u Szczecinu) neće izručiti M. D.-a jer ima uobičajeno boravište u Njemačkoj i jer se protivio izručenju.
- 5 Sąd Okregowy Szczecin (Okružni sud u Szczecinu) podnio je 26. siječnja 2021. Generalstaatsanwaltschaftu Berlin (Glavno državno odvjetništvo u Berlinu, Njemačka) u skladu s člankom 4. Okvirne odluke 2008/909 zahtjev za provjeru preuzimanja odgovornosti za kaznu zatvora izrečenu M. D.-u. Glavno državno odvjetništvo u Berlinu prosljedilo je taj zahtjev nadležnom Staatsanwaltschaftu Aachen (Državno odvjetništvo u Aachenu, Njemačka) zato što M. D. u Njemačkoj boravi u njegovu području nadležnosti.

- 6 Državno odvjetništvo u Aachenu saslušalo je M. D.-a u pogledu zahtjeva Sąda Okregowy Szczecin (Okružni sud u Szczecinu).
- 7 M. D. je 18. lipnja 2021. telefonski obavijestio Državno odvjetništvo u Aachenu da preko odvjetnika pokušava razriješiti situaciju s poljskim tijelima. Tvrdi da nije dobio poziv na suđenje. Osim toga, prigovori nisu točni ni u pogledu merituma.
- 8 Državno odvjetništvo u Aachenu zaprimilo je pisano očitovanje M. D.-a 11. kolovoza 2021. U tom je očitovanju naveo da je osobni automobil, koji je bio predmet osuđujuće presude od 7. kolovoza 2018., primio kao naknadu. Nije pobjegao u Njemačku. Naprotiv, u Njemačkoj je htio imati bolji život sa svojom obitelji. U Njemačkoj živi sa svojom obitelji od 2011. Nitko ga nije obavijestio o tijeku postupka koji se protiv njega vodio u Poljskoj. Kontaktirala ga je poljska državna odvjetnica 2016. Nakon toga otputovao je u Poljsku i dao iskaz policiji. Osim toga, naveo je svoju njemačku adresu kao adresu za kontakt. U sljedećem dopisu koji je primio od poljskih tijela obaviješten je da je pravomoćno osuđen.
- 9 Državno odvjetništvo u Aachenu zatražilo je 2. studenoga 2021. od suda koji upućuje zahtjev da se izvršenje presude Sąda Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże (Općinski sud u Szczecinu – Prawobrzeże) u vezi s rješenjem tog suda od 16. srpnja 2019. proglasi dopuštenim i da se u skladu s poljskim sustavom izvršenja utvrdi kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci. Ispunjeni su uvjeti za izvršenje poljske presude.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 10 Sud koji upućuje zahtjev najprije vrlo podrobno navodi sudsku praksu Suda u pogledu poljske reforme pravosuđa i vladavine prava u Poljskoj, i to presude od 25. srpnja 2018., Minister for Justice and Equality (Nedostaci u pravosudnom sustavu) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586); od 5. studenoga 2019., Komisija/Poljska (Neovisnost redovnih sudova) (C-192/18, EU:C:2019:924); od 19. studenoga 2019., A. K. i dr. (Neovisnost Disciplinskog vijeća Vrhovnog suda) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982); od 15. srpnja 2021., Komisija/Poljska (Sustav stegovnih mjera za suce) (C-791/19, EU:C:2021:596); od 2. ožujka 2021., A. B. i dr. (Imenovanje sudaca Vrhovnog suda – Pravno sredstvo) (C-824/18, EU:C:2021:153) (uključujući odluku koju je nakon toga donio poljski Ustavni sud 7. listopada 2021.) i od 16. studenoga 2021., Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim i dr. (C-748/19 do C-754/19, EU:C:2021:931), te rješenja potpredsjednika Suda od 14. srpnja 2021., Komisija/Poljska (C-204/21 R, neobjavljeno) i od 27. listopada 2021., Komisija/Poljska (C-204/21 R, neobjavljeno, EU:C:2021:877).
- 11 Osim toga, detaljno se navode Prijedlog Europske komisije za odluku Vijeća o utvrđivanju da postoji očita opasnost da Republika Poljska teško prekrši vladavinu prava (COM(2017) 835 *final*) te dvije presude Europskog suda za ljudska prava donesene protiv Poljske 7. svibnja 2021., (Xero Flor w Polsce sp. z o.o. protiv

Poljske, žalba br. 4907/18) i 8. studenoga 2021. (Dolińska-Ficek i Ozimek protiv Poljske, žalbe br. 49868/19 i 57511/19).

- 12 Što se tiče prvog pitanja: navedena sudska praksa i Komisijine mjere navode sud koji upućuje zahtjev na zaključak da na temelju objektivnih, vjerodostojnih, preciznih i odgovarajuće aktualiziranih elemenata o funkcioniranju pravosudnog sustava u Poljskoj postoje razlozi koji upućuju na to da su okolnosti u poljskom pravosudnom sustavu u trenutku u kojem je Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże (Općinski sud u Szczecinu – Prawobrzeże) donio presudu od 7. kolovoza 2018. i rješenje od 16. srpnja 2019. bile nespojive s temeljnim pravom M. D.-a na pošteno suđenje iz članka 47. drugog stavka Povelje.
- 13 Stoga se postavlja pitanje je li za donošenje odluke, koja se donosi na temelju članka 3. stavka 4. Okvirne odluke 2008/909 i koja se odnosi na to je li pravosudni sustav u Republici Poljskoj 7. kolovoza 2018. odnosno 16. srpnja 2019. bio u skladu s načelom vladavine prava iz članka 2. UEU-a i je li se poštovalo temeljno pravo M. D.-a na pošteno suđenje iz članka 47. drugog stavka Povelje, nadležan sud države članice koji odlučuje o proglašenju izvršivosti ili je u tom pogledu riječ o pitanju koje se odnosi na „tumačenja Ugovorâ” za koje je na temelju članka 267. prvog stavka točke (a) UFEU-a nadležan Sud Europske unije.
- 14 Točno je da je Sud u presudi od 16. studenoga 2021., Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim i dr. (C-748/19 do C-754/19, EU:C:2021:931) presudio da ga članak 267. UFEU- a ne ovlašćuje da primijeni pravila prava Unije u određenom predmetu, nego samo da odluči o tumačenju Ugovorâ i akata koje su donijele institucije Unije.
- 15 Međutim, sud koji upućuje zahtjev smatra da je pitanje o tome jesu li okolnosti u određenoj državi članici bile u skladu s načelom vladavine prava iz članka 2. UEU-a i temeljnim pravom dotične osobe na pošteno suđenje iz članka 47. drugog stavka Povelje toliko ključno da o njemu ne mogu odlučiti posjedinačni sudovi država članica, nego to treba jedinstveno učiniti Sud na temelju članka 267. prvog stavka točke (a) UFEU-a. U suprotnom postoji opasnost od pravne nesigurnosti zbog neujednačenih tumačenja odredbi koje su ključne za zajednicu Europske unije koja se temelji na vladavini prava, a koja bi mogli pružiti sudovi država članica.
- 16 Što se tiče drugog pitanja: prema mišljenju suda koji upućuje zahtjev, u trenutku podnošenja zahtjeva za prethodnu odluku Sudu na temelju objektivnih, vjerodostojnih, preciznih i odgovarajuće aktualiziranih elemenata o funkcioniranju pravosudnog sustava u Poljskoj postoje razlozi koji upućuju na to da su okolnosti u poljskom pravosudnom sustavu zbog različitih mjera koje se poduzimaju u okviru takozvane „reforme pravosuđa” nespojive sa zajedničkom vrijednošću načela vladavine prava koja je zajamčena člankom 2. UEU-a.
- 17 Sud je u presudi od 15. srpnja 2021., Komisija/Poljska (Sustav stegovnih mjera za suce) (C-791/19, EU:C:2021:596) istaknuo da je poštovanje vrijednosti

zajamčenih člankom 2. UEU- a, stoga i poštovanje načela vladavine prava, od strane države članice uvjet za uživanje svih prava koja proizlaze iz primjene Ugovorâ na tu državu članicu.

- 18 Sud koji upućuje zahtjev smatra da iz toga proizlazi da proglašenje izvršivosti treba odbiti u skladu s člankom 3. stavkom 4. Okvirne odluke 2008/909 i u slučaju kad su okolnosti u određenoj državi članici u trenutku kad su pravosudna tijela države članice koja je podnijela zahtjev donijela odluku koju treba izvršiti odnosno naknadne odluke koje se odnose na prvonavedenu odluku bile u skladu s načelom vladavine prava ako su se u međuvremenu – dakle prije nego što sud koji odlučuje o proglašenju izvršivosti donese odluku – okolnosti u državi članici koja je podnijela zahtjev toliko promijenile da sada više nisu u skladu s načelom vladavine prava. Ako dotična država članica više ne poštuje načelo vladavine prava kao vrijednost zajamčenu člankom 2. UEU-a, ta bi država u skladu s razmatranjima Suda u navedenoj presudi mogla izgubiti prava koja proizlaze iz primjene Ugovorâ – stoga i pravo iz članka 8. Okvirne odluke 2008/909 na to da pravosudna tijela druge države članice priznaju i izvrše presudu koju je ona sama donijela.
- 19 U tom se kontekstu također postavlja pitanje mogu li sudovi država članica donijeti odluku o tome da Republika Poljska (više) ne poštuje vrijednost načela vladavine prava zajamčenu člankom 2. UEU-a i da je zbog toga izgubila svoja prava koja proizlaze iz primjene Ugovorâ ili je za to nadležan samo Sud Europske unije na temelju članka 267. prvog stavka točke (a) UFEU-a.
- 20 Odgovor na to pitanje važan je za ovaj postupak jer čak i ako se, suprotno stajalištu suda koji upućuje zahtjev, polazi od toga da se okolnosti u Poljskoj u trenutku kad je Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże (Općinski sud u Szczecinu – Prawobrzeże) donio odluke od 7. kolovoza 2018. i od 16. srpnja 2019. nisu protivile temeljnom pravu na pošteno suđenje, zbog trenutačnih razvoja događaja u svakom slučaju postoje konkretni razlozi koji upućuju na to da se u Republici Poljskoj (više) ne poštuje načelo vladavine prava zajamčeno člankom 2. UEU-a.
- 21 Sud koji upućuje zahtjev u prilog tom stajalištu navodi da Republika Poljska u postupku C-204/21 nije provela privremene mjere koje je odredila potpredsjednica Suda 14. srpnja 2021. odnosno da ih nije provela na odgovarajući način, tako da je potpredsjednik Suda Europske unije rješenjem od 27. listopada 2021. izrekao novčanu kaznu u iznosu 1 000 000 eura po danu.
- 22 Presudom od 7. listopada 2021. poljski Ustavni sud je kao odgovor na presudu od 2. ožujka 2021., A. B. i dr. (Imenovanje sudaca Vrhovnog suda – Pravno sredstvo) (C-824/18, EU:C:2021:153) odlučio da dijelovi prava Unije, osobito pokušaj Suda Europske unije da se umiješa u poljsko pravosuđe, povređuju poljski Ustav.
- 23 Sud koji upućuje zahtjev iz toga zaključuje da Republika Poljska smatra da više nije obvezana nadređenošću prava Unije.

- 24 Što se tiče trećeg pitanja: u okviru tog pitanja sud koji upućuje zahtjev još jednom upućuje na presudu Suda od 25. srpnja 2018., Minister for Justice and Equality (Nedostaci u pravosudnom sustavu) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586) u kojoj je Sud zahtjev koji se odnosi na ocjenu konkretne povrede odnosno ugrožavanja temeljnih prava u pogledu europskog uhidbenog naloga temeljio na tekstu uvodne izjave 10. Okvirne odluke 2002/584 kojim se Europskom vijeću priznaje monopol u odlučivanju o suspenziji mehanizma europskog uhidbenog naloga.
- 25 Međutim, u Okvirnoj odluci 2008/909 ne postoji usporediva odredba. Stoga se postavlja pitanje treba li i u ovom slučaju, u skladu sa strukturom ocjenjivanja u dvije faze koju Sud predviđa u presudi od 25. srpnja 2018., Minister for Justice and Equality (Nedostaci u pravosudnom sustavu) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586), ocijeniti je li M. D. zbog osuđujuće presude koju je donio Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże (Općinski sud u Szczecinu – Prawobrzeże) 7. kolovoza 2018. u vezi s rješenjem tog suda od 16. srpnja 2019. bio izložen stvarnoj opasnosti od povrede svojeg temeljnog prava na neovisan sud i, stoga, bitnog sadržaja svojeg temeljnog prava na pošteno suđenje.
- 26 Sud koji upućuje zahtjev smatra da nije potrebna konkretna ocjena povrede odnosno ugrožavanja M. D.-ovih temeljnih prava zato što Okvirna odluka 2008/909 ne sadržava odredbu usporedivu s uvodnom izjavom 10. Okvirne odluke 2002/584. Osim toga, taj sud upućuje na presudu Suda od 27. svibnja 2019., OG i PI (Državna odvjetništva u Lübecku i Zwickauu) (C-508/18 i C-82/19 PPU, EU:C:2019:456), koja se također odnosila na doseg zahtjeva neovisnosti sudova i u kojoj je Sud odlučio da je već sama apstraktna mogućnost političkog uplitanja ministra pravosuđa dovoljna kako bi nastala opasnost od toga da njemačka državna odvjetništva budu izložena riziku utjecaja izvršne vlasti na njihovu odluku o izdavanju europskog uhidbenog naloga. Zbog toga njemačka državna odvjetništva nisu mogla biti „pravosudno tijelo koje izdaje uhidbeni nalog” u smislu članka 6. stavka 1. Okvirne odluke 2002/584.
- 27 Prema mišljenju suda koji upućuje zahtjev, struktura u dvije faze koju je Sud uspostavio u pogledu izvršenja europskog uhidbenog naloga ne može se ni *mutatis mutandis* primijeniti na odluku o izvršenju određene presude, s obzirom na to da predmetna pitanja međusobno nisu usporediva.
- 28 Naime, Sud je u navedenoj presudi od 25. srpnja 2018., Minister for Justice and Equality (Nedostaci u pravosudnom sustavu) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586), naveo da nakon utvrđenja objektivne povrede načela vladavine prava treba, kao drugo, ocijeniti hoće li dotična osoba nakon njezine predaje pravosudnom tijelu izdavanja biti izložena stvarnoj opasnosti od povrede svojeg temeljnog prava na neovisan sud i, stoga, bitnog sadržaja svojeg temeljnog prava na pošteno suđenje. Stoga je predmet konkretne ocjene koja se zahtijevala od Suda bilo predviđanje očekivanog tijeka postupka nakon izvršenja europskog uhidbenog naloga. Međutim, u skladu s tumačenjem suda koji upućuje zahtjev, Sud ne zahtijeva da se pitanje je li se već izdavanjem europskog uhidbenog naloga moglo povrijediti temeljno pravo dotične osobe na neovisan sud razmotri *ex post*.

- 29 Iz prirode stvari proizlazi da u ovom slučaju nije moguća odluka na temelju predviđanja, s obzirom na to da je postupak zaključen odlukom o proglašenju izvršivosti u okviru bilateralnog odnosa između Savezne Republike Njemačke i Republike Poljske.
- 30 Stoga je u ovom slučaju moguće samo ocijeniti je li povreda načela vladavine prava utvrđena u prvoj fazi utjecala i na konkretan slučaj u drugoj fazi. Međutim, ako se kao u ovom slučaju u Republici Poljskoj strukturalnim zadiranjima u pravosudni sustav općenito ograničava neovisnost sudova, ne može se zamisliti nijedan postupak u kojem se može isključiti povreda temeljnog prava na pošteno suđenje. Odgovor na pitanje jesu li reforme pravosuđa uvedene već 7. kolovoza 2018. odnosno 16. srpnja 2019. u ovom slučaju utjecale na odluku Sąda Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże (Općinski sud u Szczecinu – Prawobrzeże) više se ne može utvrditi *ex post*. U svakom slučaju, to se ne može isključiti s potrebnom sigurnošću.
- 31 Iz toga proizlazi da je ocjena konkretne povrede ili ugrožavanja temeljnih prava još manje potrebna ako sud države članice izvršenja koji odlučuje o proglašenju izvršivosti, pozivajući se na članak 3. stavak 4. Okvirne odluke 2008/909 u vezi s člankom 2. UEU-a, odbije priznati presudu zato što pravosudni sustav u državi članici koja je podnijela zahtjev u trenutku odlučivanja o proglašenju izvršivosti više nije u skladu s načelom vladavine prava zajamčenim člankom 2. UEU-a.
- 32 Sud koji upućuje zahtjev ne navodi nikakva razmatranja u pogledu četvrtog pitanja.